

Obrazloženje
primjene Zakona o potrošačkim kreditima na pojedine oblike odgođenih i obročnih plaćanja
u svrhu izdavanja odobrenja za pružanje usluga potrošačkog kreditiranja i kreditnog
posredovanja

Nacrtom Odluke o uvjetima pružanja usluga potrošačkog i stambenog potrošačkog kreditiranja i kreditnog posredovanja te podnošenju zahtjeva za izdavanje odobrenja za pružanje usluga (u nastavku teksta: Nacrt odluke) pobliže se uređuju uvjeti za izdavanje odobrenja za pružanje usluga potrošačkog kreditiranja i kreditnog posredovanja.

Radi pojašnjenja primjene Zakona o potrošačkim kreditima ("Narodne novine", br. 86/2026.; u nastavku teksta: Zakon) na različite modele odgođenog odnosno obročnog plaćanja koji, ovisno o svojim obilježjima, mogu predstavljati ugovor o potrošačkom kreditu u smislu Zakona, ovim se obrazloženjem pobliže razrađuju kriteriji relevantni za ocjenu primjenjuju li se na pojedini model odredbe Zakona i podliježu li stoga subjekti koji primjenjuju takve modele zahtjevima za izdavanje odobrenja za pružanje usluga potrošačkog kreditiranja i kreditnog posredovanja propisanim Zakonom i Nacrtom odluke.

Pri razmatranju navedenog, prije svega se upućuje na definiciju ugovora o potrošačkom kreditu iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona. Tom je odredbom propisano da je ugovor o potrošačkom kreditu ugovor kojim vjerovnik nudi ili odobrava potrošaču kredit u obliku odgode plaćanja, zajma, financijskog leasinga ili slične financijske nagodbe, osim kada je riječ o ugovoru o trajnom pružanju usluge ili isporuke robe iste vrste, pri čemu potrošač obročno plaća za takvu uslugu ili robu tijekom cjelokupnog razdoblja njihova pružanja, i pod uvjetom da nije riječ o ugovoru o stambenom potrošačkom kreditu.

Spomenuta definicija ugovora o potrošačkom kreditu obuhvaća različite oblike kreditiranja, pri čemu Zakon njegovu primjenu ne ograničava samo na klasični oblik kredita, odnosno situaciju u kojoj se potrošaču stavlja na raspolaganje određeni novčani iznos, već potrošački kredit može postojati i kada se potrošaču omogućuje odgoda plaćanja ili drugi oblik financiranja koji ima učinak financijske nagodbe. To je osobito važno kod različitih modela kupnje robe ili korištenja usluga uz odgođeno ili obročno plaćanje. Pritom je za pravnu kvalifikaciju određenog modela prema Zakonu potrebno sagledati njegova stvarna ekonomska i ugovorna obilježja te utvrditi predstavlja li takav model oblik potrošačkog kreditiranja. Stoga je kod procjene primjenjuje li se Zakon na određeni model prije svega potrebno utvrditi postoji li element potrošačkog kreditiranja, odnosno omogućuje li se potrošaču da određenu robu ili uslugu primi ili koristi, a da plaćanje izvrši naknadno, odnosno da se plaćanje financira kroz određenu odgodu ili drugi oblik financijske nagodbe.

U tom smislu posebno je relevantna razlika između situacije u kojoj se plaćanje odgađa u odnosu na trenutak isporuke robe ili pružanja usluge i situacije u kojoj potrošač plaća robu ili uslugu sukcesivno, odnosno obročno, istodobno s njezinim kontinuiranim pružanjem. Upravo za ovu drugu situaciju Zakon predviđa izričitu iznimku.

Naime, iz definicije ugovora o potrošačkom kreditu izuzet je ugovor o trajnom pružanju usluge ili isporuci robe iste vrste, kada potrošač obročno plaća za takvu uslugu ili robu tijekom cjelokupnog razdoblja njihova pružanja. Pri ocjeni primjenjuje li se u pojedinom slučaju navedena

iznimka potrebno je sagledati prirodu i trajanje usluge odnosno isporuke te odvija li se obročno plaćanje tijekom cjelokupnog razdoblja njezina pružanja odnosno isporuke. Drugim riječima, svrha ove iznimke jest razlikovati klasično potrošačko kreditiranje od situacije u kojoj se cijena kontinuirane usluge ili isporuke robe podmiruje postupno, tijekom razdoblja njezina pružanja odnosno isporučivanja. Primjerice, ako se usluga kontinuirano pruža tijekom određenog razdoblja, a cijena se podmiruje u obrocima tijekom tog razdoblja, takav model je obuhvaćen navedenom iznimkom. Međutim, situacija može biti bitno drugačija ako je usluga u cijelosti pružena na početku, a potrošaču je tek naknadno omogućeno da njezinu cijenu plati u više obroka. U tom slučaju više se ne radi nužno o tome da potrošač obročno plaća uslugu tijekom razdoblja njezina pružanja, nego o mogućoj odgodi plaćanja, što je jedan od izrijeком navedenih oblika potrošačkog kredita.

Nadalje, u okviru razmatranja primjene Zakona na različite modele odgođenog odnosno obročnog plaćanja, potrebno je imati u vidu i iznimku od primjene Zakona koja se, u skladu sa člankom 4. stavkom 1. točkom 4. Zakona, odnosi na određene oblike odgođenog plaćanja. Sukladno navedenoj odredbi, od primjene Zakona izuzete su odgode plaćanja pod uvjetom da su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

- trgovac koji nudi robu ili uslugu potrošaču daje rok za plaćanje te robe ili usluge koju je isporučio odnosno pružio, bez sudjelovanja treće osobe koja potrošaču nudi kredit;
- maloprodajna cijena se plaća bez kamata i ikakvih drugih naknada te samo uz zatezne kamate u slučaju zakašnjelih plaćanja i
- plaćanje treba izvršiti u cijelosti u roku od 50 dana od isporuke robe ili pružanja usluge.

Spomenuta odredba može predstavljati zasebnu osnovu za izuzimanje takvog modela odgođenog plaćanja od primjene Zakona, ako su kumulativno ispunjeni svi propisani uvjeti.

Radi dodatnog pojašnjenja, u nastavku su izdvojeni neki od primjera različitih modela odgođenih odnosno obročnih plaćanja, pri čemu se na konkretnim primjerima ukazuje na okolnosti koje su relevantne za ocjenu primjenjuje li se Zakon na pojedini model.

I. Primjeri prodaje robe i pružanja usluge uz odgođeno odnosno obročno plaćanje

1. Odgođeno odnosno obročno plaćanje cijene nakon isporuke robe ili pružanja usluge

U slučaju kada je potrošaču isporučena roba odnosno pružena usluga, a ugovoreno je odgođeno podmirivanje cijene, u jednom ili više obroka, riječ je o odgodi plaćanja, budući da se cijena u cijelosti ili djelomično podmiruje nakon isporuke robe odnosno pružanja usluge. Takav model predstavlja ugovor o potrošačkom kreditu u obliku odgode plaćanja u smislu članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona. Konkretni primjer ovakvog modela je kupovina kućanskog uređaja u vrijednosti od 600 eura, kada trgovac potrošaču omogućuje plaćanje cijene u tri mjesečna obroka po 200 eura, pri čemu je roba isporučena odmah. Budući da se cijena podmiruje nakon isporuke robe, riječ je o odgodi plaćanja te takav model, u pravilu, predstavlja ugovor o potrošačkom kreditu u obliku odgode plaćanja.

2. Odgođeno plaćanje cijene u roku od 50 dana od isporuke robe ili pružanja usluge

Kod prodaje robe odnosno pružanja usluge može se ugovoriti da potrošač cijenu podmiruje nakon isporuke robe odnosno pružanja usluge, ali najkasnije u roku od 50 dana od isporuke robe odnosno pružanja usluge. U takvom slučaju postoji odgoda plaćanja, budući da se obveza plaćanja izvršava nakon isporuke robe odnosno pružanja usluge. Međutim, ako su kumulativno

ispunjeni svi gore navedeni uvjeti iz članka 4. stavka 1. točke 4. Zakona, takva je odgoda plaćanja izuzeta od primjene Zakona.

II. Primjer pružanja obrazovnih usluga s obročnim plaćanjem školarine

Ako obrazovna ustanova pruža obrazovnu uslugu (školovanje, studiranje, pohađanje tečaja/ edukacije) tijekom školske odnosno akademske godine, a školarina se plaća u obrocima tijekom tog razdoblja, pri čemu se usluga pruža kontinuirano tijekom razdoblja u kojem se podmiruje cijena, takav bi ugovorni odnos uz pretpostavku ispunjenja uvjeta iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona, bio izuzet iz definicije ugovora o potrošačkom kreditu. U konkretnom slučaju riječ je o ugovoru o trajnom pružanju usluge, kod kojeg se cijena podmiruje u obrocima tijekom cijelog razdoblja njezina pružanja.

III. Primjeri autoškola - usluga osposobljavanja kandidata za vozača

Kod modela ugovaranja usluga autoškole potrebno je razlikovati situaciju u kojoj se ugovorena cijena podmiruje u obrocima tijekom provedbe programa osposobljavanja od situacije u kojoj je osposobljavanje u cijelosti provedeno, a potrošaču je omogućeno naknadno podmirenje cijene jednokratno ili u obrocima.

1. Obročno plaćanje cijene tijekom trajanja osposobljavanja

Autoškola s potrošačem ugovara program osposobljavanja za vozača, uz plaćanje ugovorene cijene u mjesečnim obrocima tijekom trajanja osposobljavanja. U takvom slučaju usluga se pruža kontinuirano tijekom određenog razdoblja, dok potrošač ugovorenu cijenu podmiruje u obrocima tijekom njezina pružanja. Riječ je o situaciji na koju se odnosi iznimka iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona, zbog čega se takav model ne bi smatrao ugovorom o potrošačkom kreditu, nego ugovorom o trajnom pružanju usluge, uz pretpostavku ispunjenja uvjeta propisanih tom odredbom.

2. Odgoda plaćanja cijene u roku od 50 dana nakon završetka osposobljavanja

Autoškola s potrošačem ugovara program osposobljavanja za vozača, pri čemu se ugovorena cijena podmiruje nakon završetka osposobljavanja, u roku od 50 dana od njegova završetka. U takvom slučaju postoji odgoda plaćanja jer se cijena podmiruje nakon što je usluga u cijelosti pružena. Međutim, ako se cijena u cijelosti podmiruje u roku od 50 dana od pružanja usluge te su kumulativno ispunjeni i ostali uvjeti iz članka 4. stavka 1. točke 4. Zakona, takva odgoda plaćanja izuzeta je od primjene Zakona. Stoga bi se, uz ispunjenje navedenih uvjeta, takav model razlikovao od modela u kojem se plaćanje odgađa za razdoblje dulje od 50 dana nakon završetka osposobljavanja (kako je opisano u primjeru 3. ove točke).

3. Djelomično plaćanje cijene prije završetka osposobljavanja i podmirenje preostalog dijela u roku duljem od 50 dana od završetka osposobljavanja

Autoškola s potrošačem ugovara program osposobljavanja za vozača, pri čemu se dio ugovorene cijene plaća tijekom trajanja osposobljavanja, dok se preostali dio cijene podmiruje nakon završetka osposobljavanja. Ako se preostali dio cijene podmiruje u roku duljem od 50 dana od završetka osposobljavanja, jednokratno ili u više obroka, takav model nije obuhvaćen iznimkom iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona, koja se odnosi na ugovore o trajnom pružanju usluge

kod kojih potrošač plaća cijenu u obrocima tijekom cijelog razdoblja pružanja usluge. Ujedno, u tom slučaju nije ispunjen uvjet iz članka 4. stavka 1. točke 4. Zakona, prema kojem cijena mora biti u cijelosti podmirena u roku od 50 dana od pružanja usluge. Stoga, takav model predstavlja ugovor o potrošačkom kreditu u obliku odgode plaćanja iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona.

IV. Primjeri turističkih aranžmana

Kod turističkog aranžmana potrebno je razlikovati obročno plaćanje cijene prije početka putovanja od odgode plaćanja odnosno obročnog plaćanja nakon što je turistička usluga pružena.

1. Obročno plaćanje cijene u cijelosti prije početka putovanja

Ako potrošač cijenu turističkog aranžmana plaća u više obroka prije početka putovanja, a cjelokupna cijena je podmirena prije početka pružanja usluge, sama činjenica da se plaćanje odvija u obrocima ne znači da je potrošaču odobren potrošački kredit. Naime, u tom slučaju potrošač svoju obvezu plaćanja podmiruje postupno prije nego što mu je usluga pružena pa ne koristi financiranje u obliku odgode plaćanja. Slijedom toga, takav model, prema svojim obilježjima, ne predstavlja ugovor o potrošačkom kreditu.

2. Djelomično plaćanje cijene prije početka putovanja i podmirenje preostalog dijela u roku od 50 dana od završetka putovanja

Ako potrošač cijenu turističkog aranžmana djelomično plaća prije početka putovanja, a preostali dio cijene podmiruje nakon završetka putovanja, riječ je o odgodi plaćanja u odnosu na dio cijene koji dospijeva nakon pružanja usluge. Stoga se takav model razlikuje od situacije u kojoj je cjelokupna cijena aranžmana podmirena prije početka pružanja usluge, kako je opisano u prethodnom primjeru. U slučaju kada se preostali dio cijene u cijelosti podmiruje u roku od 50 dana od pružanja usluge, na takvu se odgodu plaćanja primjenjuje iznimka od primjene Zakona pod uvjetom da su kumulativno ispunjeni i ostali uvjeti iz članka 4. stavka 1. točke 4. Zakona.

3. Djelomično plaćanje cijene prije početka putovanja i podmirenje preostalog dijela u roku duljem od 50 dana od završetka putovanja

Ako potrošač koristi turistički aranžman prije nego što je njegova cijena u cijelosti podmirena, a dio cijene dospijeva nakon završetka putovanja, riječ je o odgodi plaćanja dijela cijene nakon pružanja usluge. Ako se preostali dio cijene podmiruje u roku duljem od 50 dana od pružanja usluge, jednokratno ili u više obroka nakon završetka putovanja, takav model ne ispunjava uvjet iz članka 4. stavka 1. točke 4. Zakona, prema kojem plaćanje u cijelosti mora biti izvršeno u roku od 50 dana od pružanja usluge. Stoga, takav model predstavlja ugovor o potrošačkom kreditu u obliku odgode plaćanja iz članka 11. stavka 1. točke 45. Zakona.

Zaključak

Iz analize prethodno prikazanih modela proizlazi da sama činjenica odobravanja obročnog plaćanja nije dostatna za zaključak da je riječ o potrošačkom kreditu. Za pravnu kvalifikaciju pojedinog modela potrebno je sagledati njegova stvarna obilježja, a osobito odnos između trenutka plaćanja ugovorene cijene i trenutka isporuke robe odnosno pružanja usluge. Pritom je osobito važno utvrditi plaća li potrošač cijenu tijekom razdoblja u kojem se roba isporučuje

odnosno usluga pruža ili se plaćanje, u cijelosti ili djelomično, odgađa za razdoblje nakon isporuke robe odnosno završetka pružanja usluge.

Iz navedenih primjera također proizlazi da, u slučaju postojanja odgode plaćanja, za konačnu ocjenu primjenjuje li se Zakon, treba ispitati i postoje li pretpostavke za iznimke od njegove primjene. Stoga se, ovisno o konkretnom modelu, mora posebno ocijeniti primjenjuje li se iznimka koja se odnosi na trajno pružanje usluge odnosno isporuku robe iste vrste uz plaćanje u obrocima tijekom cijelog razdoblja njihova pružanja odnosno isporuke, kao i iznimka za odgodu plaćanja kada je cijena u cijelosti podmirena u roku od 50 dana, uz ispunjenje ostalih propisanih uvjeta.

Slijedom navedenog, ocjena predstavlja li određeni model odgođenog odnosno obročnog plaćanja ugovor o potrošačkom kreditu, ne može se temeljiti isključivo na načinu ili dinamici plaćanja, već zahtijeva cjelovitu analizu konkretnog poslovnog i ugovornog modela, uključujući trenutak pružanja usluge odnosno isporuke robe, dinamiku podmirenja cijene i okolnost odvija li se plaćanje tijekom ili nakon razdoblja pružanja usluge odnosno isporuke robe.

Važno je istaknuti kako je ocjena svakog pojedinog modela odgođenog odnosno obročnog plaćanja značajna i za utvrđivanje primjene zahtjeva propisanih Zakonom i Nacrtom odluke na subjekte koji primjenjuju određeni model.